

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף קה

פרק שלשה עשר. משנה: שני דייני גזירות: שני דיינים שהיו גוזרים גזירות. כל אחד מהם אמר מספר דינים שחכמים חולקים עליו בהם. המשנה שלנו מביאה את הדין הראשון של חנן (ובהמשך הפרק יבואו שאר הדינים שלו ושל אדמון).

תשבע בסוף: היא לא צריכה להישבע עכשיו (= בתחילה) כשהיא באה לגבות את המזונות (שבועה שבעלה לא השאיר לה מזונות), אלא כאשר ימות בעלה בחו"ל והיא תבוא לגבות את כתובתה היא תשבע שלא לקחה מהרכוש של בעלה כלום.

גמרא: ורמינהי שלוש דייני גזילות: דיינים שהיו דנים דיני גזילות. ויש כאן שתי קושיות: א. מספר הדיינים האם שניים או שלוש? ב. מה הם היו דנים גזירות או גזילות?

דחשיב ליה קתני: התנא של המשנה השמיט את חנן המצרי מפני שלא היה חשוב כמו שני הדיינים האחרים (אדמון בן גדאי הוא 'אדמון' שבמשנתנו).

שהיו גוזרין גזירות אגזילות: היו קונסים על הגזילות. כמו המקרה דלהלן:

קיטמה נטיעה: בהמה של אדם שנכנסה לרשות של חבריו והשחיתה נטיעה של אילן. על בעל הבהמה לשלם לו: על נטיעה בת שנה שתי מעות כסף, ועל נטיעה בת שתי שנים ארבע מעות כסף. תשלום גבוה זה הוא 'קנס'.

שלוש מאות תשעים וארבעה בתי דינים היו בירושלים: וכנגד מספר זה היו 394 בתי כנסיות, וכן בתי מדרשות, וכן 'בתי סופרים' - בתי ספר של ילדים הלומדים תורה.

היו נוטלין שכרן... מתרומת הלשכה: עקב העיסוק המיוחד שלהם הם לא יכלו להתפרנס ולכן היו מקבלים את פרנסתם מהשקלים שהיו תורמים כל ישראל מחצית השקל בכל שנה ללשכה שבבית המקדש. ואם הם לא רצו מוסיפים להם משכורת נוספת.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הגמרא מיד שואלת: מה הפירוש 'לא רצו' והרי אם קבעו להם את הסכום הנ"ל לפרנסתם, מדוע הם רוצים יותר כסף וכי מדובר באנשים רשעים שסוחטים את הציבור בשביל להתעשר? ומתוצאת: להיפך, מדובר שהסכום לא מספיק לפרנסתם (כי נוספו להם בני בית - חת"ס) ואפילו אם הם לא רוצים לקחת יותר נותנים להם.

קרנא: 'קרנא' הדיין היה לוקח מטבע של סלע מהזכאי ומהחייב לצורך פרנסתו ואז היה דן אותם.

וכי תימא הני מילי היכי דלא שקיל מתרוויהו: כל האיסור הוא לקחת מאחד הצדדים מחשש שמא יבוא הדיין להטות (= לאצלו) את הדין, אבל קרנא היה לוקח משניהם בשווה ובזה אין חשש להטיה. אך הגמרא מקשה על כך.

קרנא בתורת אגרא היה שקיל: בתור 'שכר טרחה', ולא 'בתורת שוחד' (דהיינו שנותנים לו את הכסף על מנת לזכות את הבעל דין, אפילו שהדיין עצמו מתכוין לפסוק דין אמת). אך הגמרא מקשה גם על כך.

הני מילי אגר דינא: אסור לדיין לקחת שכר עבור פסיקת הדין, אבל קרנא היה לוקח 'שכר בטלה' עבור ההפסדים שהוא בטל ממלאכתו. (כלומר אסור לו ליטול שכר שאינו מחושב לפי שכר הבטלה שלו, אלא שכר שהדיין קובע לפי ראות עיניו ואינו מוכן לדון בלא שיקבל אותו).

ה"ד: = היכי דמי. הגמרא מוכיחה שהברייתא דברה על שכר בטלה ובכל אופן היא אומרת שמכוער הדבר?

הני מילי בטילה דלא מוכחא: דיין שלוקח שכר בטלה שאינו מוכח שהוא מגיע לו הדבר מכוער, אבל קרנא היה עובד כ'יין' המריח יינות ובודק אם הם מקולקלים, ואת שכר עבודתו שהיה מפסיד בזמן הדיונים הוא היה נוטל מבעלי הדין.

כי הא דרב הונא: היה נוטל שכר של פועל שיבוא להשקות את השדות במקומו. [בחריקאי = במקומי].

מידי טפשים ורשעים בני דינא נינהו: וכי הם יכולים להיות בכלל דיינים, שצריך לומר עליהם קל וחומר?

סמיות הלב: בסוף, ליבו יתעוור, ואז קל וחומר שהשוחד יסמא את עיניו.

אם דומה דיין למלך: שהוא עשיר ואינו צריך להתחנף לאף אחד הוא יוכל להעמיד את הארץ במשפט, אבל אם הוא דומה לכהן שמחזר על הגרנות בשביל לקבל פירות לא יוכל לדון דין אמת והוא יהרוס את הארץ.

האי דיינא דשאל שאלתא: דיין שרגיל לקחת בהשאלה דברים מבני עירו פסול לדון אותם, מכיון שהוא צריך אותם והוא עלול להחניף להם. אבל אם יש לו דברים הנצרכים להשאלה לבני עירו אין חשש, מכיון שהוא לא מרגיש שהוא זקוק להם ולא יחניף להם שהרי גם הם זקוקים לו.

התם לאחשובינהו הוא דבעי: רבא לקח בהשאלה דבר מה מהיתומים של בר מריון רק בכדי לתת להם חשיבות שיראו בני העיר שהוא הלך לשאול מהם. (ויתומים עשירים צריכים חיזוק - מאירי).

מאי טעמא דשוחדא: מדוע אסור ליטול שוחד אפילו על דעת לזכות את הזכאי ולחייב את החייב כדיון?

דרחים = אוהב. דסני = שונא.

דמרחמין ליה בני מתא: שבני עירו אוהבים אותו, אין זה מפני שהוא תלמיד חכם מעולה ביותר, אלא בגלל שהוא לא מוכיח אותם בענייני שמים של בין אדם למקום.

מריש = בהתחלה. בני מחוזא: עירו של רבא שלאחר מכן נתמנה להיות הדיין בה. כשהוא נתמנה לדיין הוא חשב שחלק מבני העיר אוהבים אותו וחלק שונאים אותו, דהיינו מי שהוא זיכה אותו בדיון אוהב אותו ומי שהוא חייב אותו שונא אותו.

אבל לאחר שרבא ראה שאדם שהוא זיכה אותו היום, לאחר מכן הוא מחייב אותו בדיון אחר, וכן להיפך, הגיע רבא למסקנה: או שכולם אוהבים אותי כי הם יודעים שפעם אחרת הם יזוכו, או שכולם שונאים אותי כי הם יודעים שפעם אחרת הם יחויבו.

דשמואל הוה עבר במברא: עבר בספינה בנהר. בא אדם אחד ונתן לו יד בשביל לתמוך בו. שאל אותו שמואל מה מעשיך? אמר לו האיש: באתי לבית דין. אמר לו שמואל: אני פוסל את עצמי מלדון אותך.

פרח גדפא ארישיה: עפה נוצה על ראשו. בא אדם אחד וסילק אותה.

הוה שדי רוקא קמיה: היה מונח רוק לפניו על הקרקע. בא אדם אחד וכיסה את הרוק.

הוה רגיל אריסיה: היה רגיל האריס שלו שהיה עובד בפרדס של רבי ישמעאל להביא לו בכל ערב שבת סל של פירות מהפרדס. פעם אחת בא האריס והביא לו את הסל ביום חמישי. שאל אותו רבי ישמעאל מה קרה הפעם? אמר לו יש לי דין בבית דין כאן וחשבתי שבדרך אני כבר אכנס ואביא לך את הפירות. לא הסכים רבי ישמעאל שהיה הדין לקבל את הפירות, ובנוסף גם לא הסכים לדון אותו אלא מינה זוג חכמים שידונו אותו.

בהדי דקאזיל ואתי: בתוך כדי שהיה רבי ישמעאל הולך ובא הוא פתאום התחיל לחשוב בליבו אילו טענות יכול לטעון האריס לטובתו. אפילו שהוא לא הסכים לקבל את הפירות שבעצם היו שלו והאריס לא נתן לו כלום!

ראשית הגז: כי היה רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול ו'ראשית הגז' ניתנת לכהן. שאל אותו רבי ישמעאל: מהיכן אתה? אמר לו ממקום פלוני. אמר לו: וכי לא מצאת כהן משם עד כאן?

כנתא דגילדני: סל של דגים קטנים.

אמר ליה דינא דמר לא בעינא: אינני רוצה שהרב ידון אותי אבל לפחות שהרב יקבל את הסל של הדגים הקטנים הנחשבים ל'ביכורים'.

וכי אלישע אוכל ביכורים הוה: והרי הוא לא היה כהן?

שדריה לקמיה דרב נחמן: שלח רב ענן את האיש להתדיין אצל רבי נחמן. רב נחמן סבר שהסיבה שרב ענן פסול לדון את האיש משום שהאיש קרוב משפחה שלו. באותו זמן שהגיע האיש באו לפני רב נחמן יתומים לדין והא עדיו לא התחיל את הדיון איתם.

חשב רב נחמן: הרי שני המקרים שבאו לדין לפני הם שווים במצות עשה של דין תורה ('ושפטתם צדק'), אבל בעשה של האיש יש גם 'כבוד תורה' של רב ענן ששלח אותו ולכן הוא עדיף. כשראה הבעל-דין של האיש את הכבוד שעשה רב נחמן לאיש הוא נבהל ונסתתמו טענותיו.

בעקבות כך, אליהו הנביא הפסיק להתגלות לרב ענן וכפי שתספר הגמרא בהמשך.